

Tavoitteena saamenkielisten ja kulttuuriin pohjautuvien palveluiden laatu, vaikuttavuus ja saatavuus

SAAMELAISEN VANHUSTYÖN TYÖKALUPAKKI

- Miten toimin, kun asiakkaana on saamelainen ikäihminen?

Kehittämistrakenteen avulla

Haettiin saamelaisten parissa tehtävään vanhustenhuoltoon sellaiset **työmallit**, jotka takaavat kotipalvelussa, palveluasumisessa, tehostetussa palveluasumisessa ja laitoshuollossa sen, että saamelaisen ikääntyneen **kielelliset ja kulttuuriset oikeudet** toteutuvat.

- Hyvän hoidon ja hoivan tavoitteena on, että iäkkäiden saamelaisten oma kieli ja kulttuuri huomioidaan kaikissa hoito- ja hoivapalveluissa.
- Saamelaisen vanhustyön asiakas voi paremmin silloin, kun palvelut toteutetaan saamelaisten arvojen mukaisesti ja saamen kielellä.

Saamelaisen vanhustyön työkalupakki on tehty avuksi henkilöstölle, joka työskentelee saamelaisten ikääntyneiden parissa. Sisältö perustuu pitkälti kokemusperäiseen tietoon, jossa asiantuntijoina ovat toimineet saamelaisten kotiseutualueen saamenkieliset sosiaali- ja terveystalvan työntekijät.

Työkalupakin avulla

- Saamen kieli ja kulttuuri tulevat näkyviksi hoitotyössä. Oman taustan merkitys ja hoitotyön laatu korostuvat.
- Henkilöstö huomioi paremmin saamelaisen ikääntyneen tarpeet ja asiakas saa mahdollisuuden vaikuttaa omaan hoitoonsa kotipalvelussa, palveluasumisessa, tehostetussa palveluasumisessa ja laitoshoidossa.
- Henkilöstö saa käytännön tietoa siitä, miten saamelainen ikääntynyt ihminen voi säilyttää ja ylläpitää kieltään, kulttuuriaan ja identiteettiään.
- Ohjekirjasen avulla työyhteisöön tuleva työntekijä voidaan helposti perehdyttää.
- Työkalupakista saa helposti ja nopeasti käsityksen siitä, mitä saamelaisen vanhustyö työpaikalla tarkoittaa.
- Saamelaisen ikääntyneen ja omaisten vaikutusmahdollisuudet hoitoon paranevat.
- Jokaisen luvun kohdalla on saamelaisten kotiseutualueella tehtävää vanhustyötä koskevaa tietoa ja ohjeita. Lisäksi on tila, johon työpaikkakohtaisia käytäntöjä voi täydentää.

Tavoitteena saamenkielisten ja kulttuuriin pohjautuvien palveluiden laatu, vaikuttavuus ja saatavuus

SAAMELAISEN VANHUSTYÖN TYÖKALUPAKKI

- Miten toimin, kun asiakkaana on saamelainen ikäihminen?

Saamelaisen vanhustyön työkalupakin teemat

1. Kulttuuritausta

- Saamelaiset alkuperäiskansana
- Saamen kielen ja kulttuurin merkitys hyvinvoinnille

2. Elämähistoria, elämänehdot ja vuorovaikutus

- Saamelainen ikääntynyt ihminen - perheyhteisön voimavarana
- Muistelu, tarinat, kertomukset ja joiut

3. Luottamuksellisen suhteen rakentaminen

- Saamelainen puhe- ja kommunikointitavat
- Saamelaiden tottumusten ja menettelytapojen huomioiminen

4. Arjesta selviytyminen ja toimintakyvyn edistäminen

- Saamelaisen elämäntavan ja vuotuis- ja vuorokauden huomioiminen
- Muistisairauden huomioiminen
- Kuntouttava työote.
- Terveystien ja hyvinvoinnin edistäminen

5. Saamelainen ikääntynyt vanhustenhuollon asiakkaana

- Palvelutarpeen selvittäminen
- Hoito- ja palvelusuunnitelma
- Kotihoidon asiakkaana
- Siirtyminen kotoa palveluasumiseen /laitoshoitoon
- Tehostetun palveluasumisen /laitoshoiton asiakkaana
- Uskonto, kuolema ja surutyö

6. Sosiaali- ja terveydenhuoltohenkilöstö

- Saamen kielen käyttäminen
- Työntekijän perehdyttäminen, ohjaus ja tukeminen
- Sosiaali- ja terveydenhuoltohenkilöstön vastuu
- Palveluista tiedottaminen

Luottamuksellisen suhteen rakentaminen

Palvelusuunnitelma

- taustatietolomake
- yhteisymmärrys ikäihmisen elämänselän loppuvaiheesta
- tieto ja luottamus palvelutarjonnasta

Tilannekartoitus

- taustatietolomake (liite 5)
- asiakkaan oma kalenteri
- huomioidaan fyysinen ympäristö, sosiaaliset suhteet terveydentilan lisäksi
- sopimukset käytännöstä ja toimintatavoista

Vaikkeuksien esiintuominen

- havainnointi kaikilla aisteilla
- asioita ei sanota suoraan
- aistiminen, milloin vaikeat asiat voi ottaa puheeksi
- kiertoilmaisuiden käyttö
- antaa vaikeuden hautua
- harkinta-aikaa ja miettimistä
- huolen hälventäminen

*Aktiivinen, rohkea, ymmärtävä,
sydämellinen kommunikointi
saamen kielellä*

*Keskustelu toiminnan lomassa.
Helpompi puhua samalla
kun tehdään jotakin.
Kahvistelu ja ruokailu.*

- luottamus elämän kiertokulkuun ja luonnollinen suhde kuolemaan
- kriisi- ja surutyö
- jälkihoito

Tutuksi tuleminen

- kiireetön kohtaaminen
- kättely tavattaessa
- jutusteleminen
- aikaa tutustumiseen ja suhteen luomiseen
- saamelaiskulttuuria arvostava suhtautuminen

Ansaittu luottamus

- aito läsnäolo
- aktiivinen, avoin kuunteleminen ja valmius kuulla kaikki
- rinnakkain puhuminen
- asiat esille tarinoiden kautta
- tarinaan sisältyvä opetus